

Pristup i mogućnost svima:

kako knjižnice doprinose ostvarivanju Agende Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.

International Federation of Library
Associations and Institutions

U kontekstu *Agende Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.*, Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) vjeruje da omogućavanje pristupa informacijama i znanju svima, uz pomoć informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), doprinosi održivom razvoju i **kvaliteti života.**

U rujnu 2015. godine zemlje članice Ujedinjenih naroda usvojile su dokument pod nazivom *Promijeniti svijet: program Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.* (UN-ova Agenda 2030.).

U okviru predloženih 17 ciljeva za održiv razvoj (Sustainable Development Goals - SDG), nova UN-ova Agenda 2030. obuhvaća različite sastavnice ekonomskoga, okolišnoga i društvenoga razvoja. Ostvarivanjem ove *Agende nitko neće biti izostavljen*, a knjižnice su prepoznate kao ključne institucije za provedbu Ciljeva.

Slobodan pristup informacijama omogućava informiranim građanima donošenje odluka koje pozitivno utječu na kvalitetu njihovih života. Zajednice koje osiguravaju pristup pravodobnim i relevantnim informacijama svim građanima uspješnije su u iskorjenjivanju siromaštva i nejednakosti, podupiru razvoj poljoprivrede, omogućuju kvalitetnije obrazovanje te pozitivno utječu na ljudsko zdravlje, kulturu, istraživanja i inovacije.¹

Pristup informacijama ističe se među ciljevima održivoga razvoja unutar Cilja 16 – Promicati miroljubiva i uključiva društva za održiv razvoj, osigurati pristup pravdi svima i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama:

Cilj 16.10 Osigurati pristup informacijama i zaštititi temeljne slobode u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.

Kultura (Cilj 11.4) i informacijska i komunikacijska tehnologija (Cilj 5b, 9c, 17.8) također su navedeni među ciljevima održivoga razvoja.

Polovica svjetskoga stanovništva nema pristup mrežnim informacijama. U društvu znanja, knjižnice svima omogućavaju pristup i priliku.

Globalna pismenost također je prepoznata u viziji UN-ove *Agende 2030.*

Zamišljamo... globalnu pismenost diljem svijeta. UN-ova Agenda 2030.

Ukupno 320 000 narodnih knjižnica i više od milijun parlamentarnih, nacionalnih, sveučilišnih, znanstvenih, školskih i specijalnih knjižnica diljem svijeta omogućava pristup informacijama svim članovima svoje zajednice. Također, poučavaju ih vještinama potrebnima za pronalaženje i korištenje informacija – čime su postale ključne institucije u digitalnome dobu. Knjižnice osiguravaju pristup informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji, pružaju pomoć korisnicima kako bi razvili sposobnosti za učinkovito korištenje informacija i čuvaju informacije kako bi budućim generacijama osigurali kontinuiran pristup. Knjižnice osiguravaju provjerenu i kvalitetnu mrežu učinkovitih lokalnih institucija koje mogu doprijeti do svih članova zajednice.

KNJIŽNICE PODRŽAVAJU SVE CILJEVE ZA ODRŽIV RAZVOJ

Knjižnice i pristup informacijama mogu doprinijeti učinkovitijem ostvarivanju planiranih ishoda ciljeva za održiv razvoj na sljedeći način:

- promicanjem globalne pismenosti, uključujući digitalne, medijske i informacijske pismenosti i vještina uz potporu predanoga osoblja
- pružanjem pomoći vladama, civilnim i poslovnim organizacijama da bolje razumiju informacijske potrebe lokalne zajednice te premoste nejednakosti u pristupu informacijama
- osiguravanjem mreže institucija u kojima će biti dostupne vladine usluge i programi
- promicanjem digitalne uključenosti osiguravanjem pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji
- preuzimanjem središnje uloge unutar istraživačke i akademske zajednice
- očuvanjem i pružanjem pristupa svjetskoj kulturi i naslijeđu.

KNJIŽNICE POTIČU NAPREDAK U SVIM PODRUČJIMA UN-OVE AGENDE 2030.

Budući da su ciljevi za održiv razvoj usvojeni na globalnoj razini, svaka zemlja treba razviti i implementirati nacionalne strategije kako bi zadane ciljeve i ostvarila te pratiti i izvještavati o njihovome razvoju. Tijekom izrade planova na nacionalnoj razini, knjižničarska zajednica svake zemlje spremna je prihvatiti ulogu partnera u ostvarivanju ishoda ciljeva i zadovoljavanju potreba lokalnoga razvoja.

CILJ 1 ISKORIJENITI SIROMAŠTVO SVUDA I U SVIM OBLICIMA

Osiguravajući pristup informacijama i vještinama, knjižnice korisnicima pružaju priliku da pozitivno utječu na svoje živote. Ujedno omogućuju donošenje odluka informiranih vlada, zajednica i drugih pružajući usluge i podršku koje doprinose iskorjenjivanju siromaštva i blagostanju svih osoba.

SLOVENIJA

Mestna knjižnica Ljubljana organizirala je Službu za informiranje o zapošljavanju. Uslugama Službe koristi se gotovo 1 200 osoba godišnje, najčešće beskućnici ili primatelji socijalne pomoći koji žele pronaći posao. Knjižnica organizira radionice medijske i informacijske pismenosti te korisnicima pomaže u pisanju životopisa i prilikom prijave za posao. Kako su mnogi beskućnici, korisnici knjižnice, ujedno i korisnici opojnih droga, Mestna knjižnica Ljubljana usko surađuje sa Sveučilišnom psihijatrijskom bolnicom u Ljubljani tijekom postupka njihove rehabilitacije, reintegracije i uključivanja u društvo.²

ŠRI LANKA

Nenasala program digitalnih knjižnica³ vladina je inicijativa čiji je cilj promicanje digitalne pismenosti i pristupa tehnologiji među najsiromašnijim stanovnicima, koji često žive u zabačenim ruralnim mjestima. Ukupno 300 centara diljem zemlje nudi obuku za svladavanje osnovnih računalnih vještina i pomoć prilikom pretraživanja informacija na internetu te osigurava pristup riznici lokalnoga znanja. Centri su otvoreni svima i osiguravaju pristup infrastrukturi u mnogim zabačenim i osiromašenim dijelovima zemlje.

CILJ 2 ISKORIJENITI GLAD, POSTIĆI SIGURNOST HRANE I POBOLJŠANU PREHRANU TE PROMOVIRATI ODRŽIVU POLJOPRIVREDU

Knjižnice s integriranim specijalnim poljoprivrednim zbirkama i vanjskim službama omogućavaju pristup istraživanjima i podacima o usjevima, tržištu i metodama uzgoja koji podupiru otpornu, produktivnu poljoprivredu.

RUMUNJSKA

Knjižničari koji su sudjelovali u edukaciji u okviru programa Biblionet⁴ pomogli su da 100 000 poljoprivrednika, u razdoblju od 2011. do 2014. godine, dobije ukupno 187 milijuna dolara subvencija koristeći nove internetske i računalne usluge.

Više od tisuću knjižničara, koji su sudjelovali u edukaciji, odlučilo je ponuditi uslugu u svojim knjižnicama uz podršku lokalne vlasti koja je shvatila kakvu bi korist poljoprivrednici od ove usluge mogli imati. U okviru ovoga programa poljoprivrednici su naučili koristiti tehnologiju dostupnu u knjižnicama kako bi pristupili financijskim obrascima koje su potom podnosili vladi, uštedjevši pritom vrijeme i novac. Posebna pozornost bila je posvećena lokalnim potrebama kako bi se zajamčilo prihvaćanje usluge.

CILJ 3 OSIGURATI ZDRAV ŽIVOT I PROMOVIRATI BLAGOSTANJE LJUDIMA SVIH GENERACIJA

Medicinske, bolničke i druge knjižnice glavni su pružatelji pristupa informacijama o medicinskim istraživanjima, što pozitivno utječe na javno zdravlje. Slobodan pristup informacijama o zdravlju u svim knjižnicama pomaže ljudima da se bolje informiraju o svome zdravlju i ostanu zdravi.

AUSTRALIJA

Izvešće iz 2014. godine pokazuje da su bolnice, vladini uredi, udruge i druge organizacije uključene u pružanje zdravstvene njege ostvarile 5 dolara povrata za svaki dolar⁵ uloženi u knjižnice.

KIRGISTAN

Nakon izbijanja epidemije tuberkuloze (TBC) kirgistska je vlada pokrenula intenzivan nacionalan program za prevenciju tuberkuloze i njezino suzbijanje. Projekt „Ne TBC-u!“ provodi Udruženje kirgistskih knjižnica u partnerstvu s organizacijama civilnoga društva, poput Projekta HOPE i Društva Crvenoga polumjeseca, čime se narodne knjižnice uključuju u ostvarivanje vladinih ciljeva. Nakon pilot-projekta u kojem su sudjelovale tri knjižnice, inicijativa je, pod pokroviteljstvom EIFL-ovoga (Electronic Information for Libraries) programa za dodjelu nagrada za inovativne programe narodnih knjižnica, pokrenuta u 190 ruralnih knjižnica. U tim se knjižnicama 800 zainteresiranih građana informiralo o tuberkulozi te su održane javne rasprave koje su privukle 5 600 sudionika.⁶

UGANDA

Zdravstveni i medicinski stručnjaci u ruralnim dijelovima Ugande još uvijek nailaze na prepreke prilikom pronalaženja osnovnih informacija koje su im potrebne za pružanje kvalitetne zdravstvene njege. Sveučilišna knjižnica Makere objavljuje publikaciju *Uganda Health Information Digest* koja zdravstvenim radnicima bez pristupa internetu donosi znanstvene informacije u tiskanome obliku. Publikacija obuhvaća sažetke o aktualnim bolestima i zdravstvenim problemima. Distribuira se u više od 1 500 bolnica, zdravstvenih centara, ljekarnica, udruga civilnoga društva koje se bave zdravljem, regionalnih zdravstvenih ureda, regionalnih zdravstvenih i socijalnih službi te u Parlamentu. *Digest* je jedan od rijetkih izvora aktualnih informacija u zabačenim dijelovima zemlje tijekom epidemija bolesti poput hepatitisa.⁷

CILJ 4 OSIGURATI UKLJUČIVO I KVALITETNO OBRAZOVANJE TE PROMOVIRATI MOGUĆNOSTI CJELOŽIVOTNOGA UČENJA ZA SVE

Središnja točka škola, sveučilišta i fakulteta u svim su zemljama diljem svijeta knjižnice. Knjižnice organiziraju programe opismenjavanja, sigurno su mjesto za učenje te potiču istraživače da ponovno koriste istraživanja i podatke s ciljem stvaranja novoga znanja.

NIZOZEMSKA

Program Boekstart⁸ uključuje rad s vrtićima i zdravstvenim centrima, narodnim knjižnicama i prva dva razreda osnovnih škola kako bi se godišnje za 75 000 djece u dobi 0-4 godine osigurale knjige i programi opismenjavanja. Program podržava vlada na nacionalnoj i lokalnoj razini, a cilj mu je stvaranje dugoročnoga partnerstva među organizacijama koje se bave poticanjem dječje pismenosti.

ŠVEDSKA

Programi Narodne knjižnice Malmö usmjereni su na prevladavanje digitalne nejednakosti i poticanje društvenoga uključivanja i održivosti. Centar za učenje u sklopu knjižnice nudi tečajeve pod nazivom „Get Started!“, na kojima digitalno neiskusni korisnici uče kako otvoriti račun elektroničke pošte, upoznaju se s internetom i saznaju npr. kako prilagoditi postavke za privatnost. Mnogi posjetitelji knjižnice su imigranti, osobito maloljetnici bez pratnje koji mogu koristiti posebno osmišljene alate za opismenjavanje i pomoć prilikom pisanja domaćih zadaća.⁹

SINGAPUR

Nacionalno knjižnično vijeće Singapura (National Library Board Singapore - NLB) lokalne stanovnike privlači programima i uslugama koji se odvijaju u knjižnici i izvan nje putem fizičkih i digitalnih platformi diljem zemlje. NLB posebnu pažnju posvećuje dijelu stanovništva koje ima problema s mobilnošću i suočava se s brojnim preprekama prilikom odlaska u knjižnicu. U suradnji s partnerima, NLB je pokrenuo brojne programe i uslugu bibliobusa kako bi korisnicima škola za osobe s poteškoćama, sirotišta i domova za djecu omogućili pristup knjižničnim zbirkama i uslugama.

Navedene usluge gotovo su jednake onima koje pružaju knjižnice smještene u fizičkome prostoru, poput kvalitetno izrađenih zbirki, usluga posuđivanja i razduživanja, građe, pomoći knjižničara i programa pripovijedanja priča.¹⁰

CILJ 5 POSTIĆI RODNU RAVNOPRAVNOST I OSNAŽITI SVE ŽENE I DJEVOJKE

Knjižnice podupiru rodnu ravnopravnost pružajući sigurno mjesto za susret te organizirajući programe za žene i djevojke o pravima i zdravlju, dok informacijska i komunikacijska tehnologija i programi opismenjavanja podržavaju njihove napore za stjecanje poduzetničkih vještina.

UGANDA

Nacionalna knjižnica u Ugandi organizira tečajeve IKT-a za žene poljoprivrednice,¹¹ omogućava pristup vremenskoj prognozi i cijenama usjeva te pruža podršku za pokretanje *online* tržnica, na lokalnim jezicima. Program pozitivno utječe na ekonomsko blagostanje žena poučavanjem vještina o tehnologiji.

NEPAL

Inicijativa za jačanje kapaciteta Informacijskoga centra, koju je pokrenuo READ (Rural Education and Development), osigurava ženama i djevojkama pristup informacijama i znanju te ih potiče na preuzimanje kontrole nad svojim životima. Program osnaživanja obuhvaća seminare i radionice o ženskim pravima, spolnoj jednakosti, zdravlju, nasilju nad ženama i drugim važnim problemima. Knjižnica potiče žene da se uključe u rad ženske grupe koja se jednom mjesečno sastaje u posebnome odjelu knjižnice, čime članicama omogućava otvoren razgovor tijekom kojega mogu slobodno iznijeti svoje mišljenje. Praktični tečajevi obuhvaćaju programe opismenjavanja i učenja računanja, tečaj engleskoga jezika, tečajeve IKT-a, programe za stjecanje poduzetničkih vještina te radionice izrade različitih predmeta za prodaju. Centri READ-a diljem zemlje također nude programe za stjecanje vještina neophodnih za svakodnevni život te vještina vezanih za zdravlje, digitalnu pismenost i tehnologiju.¹²

CIJ 6 OSIGURATI PRISTUP PITKOJ VODI, ODRŽIVO UPRAVLJATI VODAMA TE OSIGURATI HIGIJENSKE UVJETE SVIMA

CIJ 7 OSIGURATI PRISTUP POUZDANOJ, ODRŽIVOJ I SUVREMENOJ ENERGIJI PO PRISTUPAČNIM CIJENAMA SVIMA

Knjižnice nude slobodan pristup informacijama o vodi, korištenju energije i higijenskim uvjetima. Mnoge narodne knjižnice diljem svijeta jedino su mjesto u zajednici gdje korisnici imaju pristup svjetlu i struji te mogu čitati, učiti i ispuniti prijavu za posao.

HONDURAS

Narodna knjižnica San Juan Planes ima središnju ulogu u opskrbljivanju zajednice pitkom vodom kroz projekt koji uključuje uređaj za pročišćavanje vode postavljen na središnjemu gradskom trgu.¹³

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Narodne knjižnice u Croydonu, Derbyju i drugim gradovima diljem Ujedinjenoga Kraljevstva korisnicima nude mogućnost posudbe uređaja za praćenje potrošnje energije čime omogućavaju korisnicima da promijene navike i smanje potrošnju energije.¹⁴

CILJ 8 PROMOVIRATI UKLJUČIV I ODRŽIV EKONOMSKI RAST, VEĆU I PRODUKTIVNIJU ZAPOSLENOST TE DOSTOJANSTVEN RAD SVIMA

Slobodan pristup informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i radionice u knjižnicama omogućavaju korisnicima da ispune prijave za posao. Stručno knjižnično osoblje može pomoći korisnicima tijekom ispunjavanja mrežno dostupnih prijava za posao, pisanja popratnih materijala i pronalaska odgovarajućega posla.

EUROPSKA UNIJA

U prosjeku 250 000 osoba godišnje u Europskoj uniji pronađe posao koristeći usluge narodnih knjižnica. Narodne knjižnice pomogle su razriješiti upite 4,1 milijuna Europljana vezane za pronalazak posla te pri prijavi za posao 1,5 milijuna Europljana.¹⁵ Slobodan pristup informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji i edukaciji omogućava korisnicima da se prijave na natječaje za posao, s obzirom na to da je proces prijave za mnoge poslove dostupan samo u mrežnome obliku.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Specijalna zbirka za znanost, industriju i poduzetništvo pri Narodnoj knjižnici Queens te Specijalna knjižnica za razvoj poduzetništva i karijere (Business & Career Library - B&CL) u Brooklynu provode popularna natjecanja za izradu poslovnih planova koja uključuju savjetovanje za sudionike, uglavnom sadašnje i buduće poduzetnike, pripadnike manjina. U B&CL knjižnici u Brooklynu 25 % sudionika su imigranti, 29 % su nezaposleni ili nedovoljno zaposleni, a prihod po domaćinstvu više od polovice korisnika ispod je prosjeka primanja u New Yorku.¹⁶

CILJ 9 IZGRADITI PRILAGODLJIVU INFRASTRUKTURU, PROMOVIRATI ODRŽIVU INDUSTRIJALIZACIJU I POTICATI INOVATIVNOST

Knjižnice su srce istraživačkoga i akademskoga života. Pružaju pristup brzome internetu, istraživačkoj infrastrukturi i kompetentnim stručnjacima. U mnogim su zemljama narodne i školske knjižnice, uz minimalnu naknadu ili besplatno, najveći ili jedini pružatelj javnoga pristupa internetu, neophodnome sredstvu sve veće povezanosti.¹⁷

LATVIJA

Za svaki uloženi dolar, narodne knjižnice u Latviji (između 2008. i 2010. godine) stvorile su gotovo 2 dolara (izravne ili neizravne) vrijednosti. Povrat uložena novca u korištenje računalom i internetom u narodnim knjižnicama još je veći, s povratom od **3 dolara na svaki uloženi dolar**.¹⁸

FINSKA

Otvoreni znanstveni laboratorij smješten je u Nacionalnoj knjižnici u Finskoj i svima omogućava pristup znanstvenim publikacijama, istraživačkim podacima i metodama. Slobodan pristup jedno je od temeljnih načela u unaprjeđenju pristupa informacijama.¹⁹

CILJ 10 SMANJITI NEJEDNAKOST UNUTAR I IZMEĐU DRŽAVA

Nepristran pristup informacijama, sloboda izražavanja, udruživanja i sastajanja te pravo na privatnost neophodni su za neovisnost pojedinca. Knjižnice utječu na smanjenje nejednakosti pružajući sigurne, javne prostore u urbanim i ruralnim dijelovima svijeta otvorene svima.

MONGOLIJA

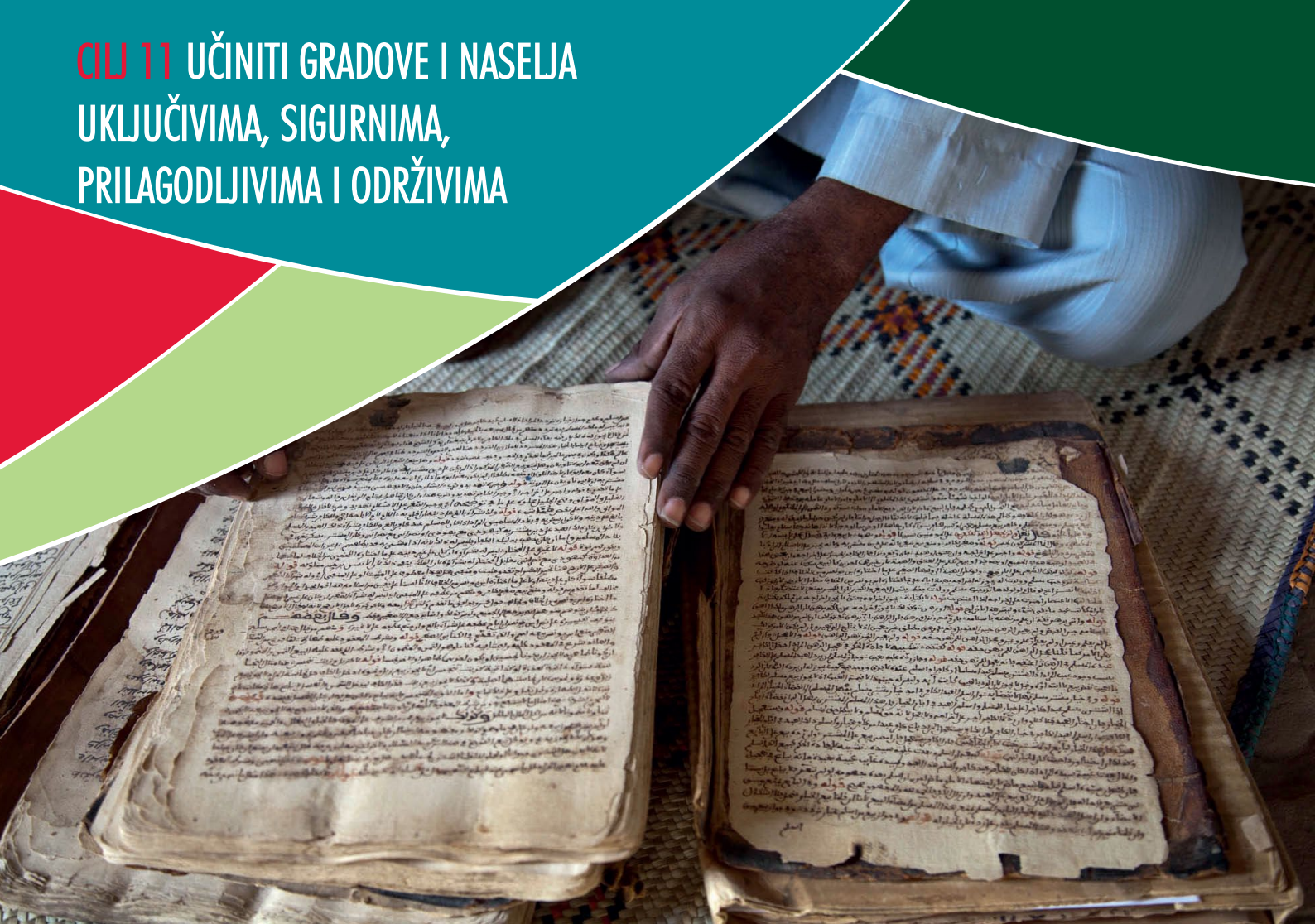
U Mongoliji veći dio pripadnika zajednice koja broji 15 000 slijepih osoba i osoba s poteškoćama vida nezaposleno je i primaju zanemarivu ili nikakvu pomoć. Godine 2010. Narodna knjižnica Ulaanbaatar i Nacionalna udruga slijepih Mongolije osnovali su dva studija za snimanje zvučnih knjiga u digitalnome, DAISY formatu. Osim što je na taj način količina dostupnoga materijala značajno uvećana, osobama s oštećenjem vida omogućeno je i učenje na sasvim drukčiji način. Udruženje mongolskih knjižnica također je uspješno zagovaralo usvajanje Marakeškoga sporazuma (2013.) kako bi se olakšao pristup objavljenim radovima za osobe s teškoćama čitanja.²⁰

MEĐUNARODNI PRIMJERI

Knjižnice bez granica omogućavaju pristup informacijama i informacijskim izvorima u izbjegličkim kampovima koristeći *Ideas Box*, koji omogućava pojedincima da pristupe informacijama i knjigama putem satelitske internetske veze. Projekt *Ideas Box* razvija se pod djelomičnim pokroviteljstvom Visokoga povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice.²¹

CILJ 11 UČINITI GRADOVE I NASELJA UKLJUČIVIMA, SIGURNIMA, PRILAGODLJIVIMA I ODRŽIVIMA

Knjižnice imaju ključnu ulogu u čuvanju i zaštiti pisane baštine neprocjenjive vrijednosti, u svim oblicima, za buduće generacije. Kultura osnažuje lokalne zajednice i podupire uključiv i održiv razvoj gradova.

MALI

Godine 2013. oružane skupine okupirale su područje Sjevernoga Malija i Timbuktu, grad poznat po svome kulturnom naslijeđu i velikome broju narodnih i privatnih knjižnica koje čuvaju pisanu baštinu neprocjenjive vrijednosti. Kako bi zaštitili rukopise tijekom okupacije, volonteri su ih uz međunarodnu pomoć prokrijumčarili na sigurno u Bamako. Rukopisi se još uvijek nalaze u glavnome gradu gdje se restauriraju i digitaliziraju. Knjižnice su bile na prvoj crti spašavanja i zaštite jedinstvene baštine Malija.²²

KINA

Prva podzemna knjižnica u Pekingu, Podzemna knjižnica M, otvorena je u siječnju 2015. godine u podzemnoj željeznici, na stanici Nacionalna knjižnica Kine. Ova knjižnica korisnicima nudi pristup kvalitetnim izvorima Nacionalne knjižnice Kine i mnoštvo novih usluga, poput besplatnoga preuzimanja elektroničkih knjiga, očuvanja i promicanja tradicionalne kulture te poticanja čitanja. U ovoj su knjižnici putnici čitatelji i čitatelji putnici, a podzemna je knjižnica „čitateljska postaja za sve“.²³

KOLUMBIJA

Narodne knjižnice sastavni su dio urbanističke strategije za obnovu grada Medellín. Strateški pozicionirane u nekima od najsiromašnijih četvrti na rubovima Medellín, knjižnice su postale središta društvenoga razvoja odgovarajući na želju i potrebu za kulturnim i obrazovnim prostorima. Knjižnični parkovi narodne su knjižnice koje nude obrazovne alate i programe za dobrobit lokalnih zajednica, ali su istovremeno i središta koja promiču urban razvoj i zelene projekte.²⁴

CIJ 12 OSIGURATI ODRŽIVE OBLIKE POTROŠNJE I PROIZVODNJE

CIJ 13 PODUZETI HITNE AKCIJE U BORBI PROTIV KLIMATSKIH PROMJENA I NJIHOVIH POSLJEDICA

CIJ 14 OČUVATI I ODRŽIVO KORISTITI OCEANE, MORA I MORSKE RESURSE ZA ODRŽIV RAZVOJ

CIJ 15 ZAŠTITITI, OBNOVITI I PROMOVIRATI ODRŽIVO KORIŠTENJE KOPNENIH EKOSUSTAVA, ODRŽIVO UPRAVLJATI ŠUMAMA, SUZBITI DEZERTIFIKACIJU, ZAUSTAVITI DEGRADACIJU TLA I SPRIJEČITI UNIŠTAVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

Knjižnice su održive institucije, dijele resurse s lokalnom i međunarodnom zajednicom te pružaju pristup informacijama svima. Sve knjižnice imaju ključnu ulogu u osiguravanju pristupa podacima, istraživanjima i znanju čime podupiru kvalitetna istraživanja i slobodan pristup informacijama o klimatskim promjenama. Također imaju ključnu ulogu u zaštiti lokalnih znanja – uključujući odluke lokalnih vlasti o temeljnim aspektima života poput lova, ribolova, korištenja zemlje te upravljanja vodnim resursima.

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

Specijalna knjižnica za očuvanje bioraznolikosti digitalna je knjižnica sa slobodnim pristupom literaturi na temu bioraznolikosti, koja obuhvaća više od 46 milijuna stranica i 170 000 svezaka, objavljenih između 15. i 21. stoljeća na više od 40 jezika. Znanstvenici koriste podatke kako bi identificirali nove vrste, izradili karte rasprostranjenosti određenih populacija i razvoja ekosustava te prikupili podatke za izradu budućih modela klimatskih promjena. Navedeni podatci mogu se koristiti za izradu politika vezanih za očuvanje okoliša, održiv razvoj te odgovorno upravljanje resursima. Zbirka omogućava pristup informacijama za proučavanje i spašavanje vrsta i ekosustava na Zemlji svima, neovisno o tome gdje se nalaze.²⁵

SINGAPUR

Nacionalno knjižnično vijeće Singapura i partneri izgradili su Dječju zelenu knjižnicu koja posjeduje specijalnu zbirku o očuvanju okoliša i organizira javne interaktivne obrazovne programe kako bi djeca bolje razumjela klimatske promjene. Veći dio zgrade izgrađen je od recikliranih materijala, čime se šalje poruka o očuvanju prirode. Prilikom razvijanja svoje mreže knjižnica i upravljanja njome, NLB se trudi pratiti primjere dobre prakse za smanjenje potrošnje energije i resursa te smanjiti količinu otpada. Uprava za zgrade i građenje u Singapuru dodijelila je reprezentativnoj zgradi Nacionalne knjižnice 2013. godine nagradu Green Mark Platinum.²⁶

CILJ 16 PROMOVIRATI MIROLJUBIVA I UKLJUČIVA DRUŠTVA ZA ODRŽIV RAZVOJ, OSIGURATI PRISTUP PRAVDI SVIMA I IZGRADITI UČINKOVITE, ODGOVORNE I UKLJUČIVE INSTITUCIJE NA SVIM RAZINAMA

Svima su, za ostvarivanje pristupa informacijama u potpunosti, potrebni pristup i vještine za učinkovito korištenje informacija – kao što je navedeno u *Lyonskoj deklaraciji o pristupu informacijama i razvoju*.²⁷ Knjižnice i knjižničari raspolažu potrebnim vještinama i resursima te mogu pomoći vladama, institucijama i pojedincima da informacije učinkovito prenesu, organiziraju, strukturiraju i koriste za daljnji razvoj.

MOLDAVIJA, GRUZIJA, UKRAJINA

Partnerstvo za otvorenu vladu (Open Government Partnership - OGP)²⁸ međunarodna je organizacija koja surađuje s vladama zemalja članica s ciljem bolje uključenosti u području transparentnoga djelovanja, sudjelovanja građana, borbe protiv korupcije te otvorene, odgovorne vlade. OGP se posvetio integraciji Cilja 16 u nacionalne akcijske planove, a zemlje poput Moldavije, Gruzije i Ukrajine već su uvrstile pristup informacijama i angažman knjižnica u svoje planove. Knjižničari spomenutih zemalja prisustvovali su sastancima civilnih organizacija i sudjelovali u izradi nacionalnih planova te uspješno utjecali na osvještavanje važnosti doprinosa knjižnica i pristupa informacijama za ispunjavanje ciljeva Partnerstva za otvorenu vladu.

MEĐUNARODNI PRIMJERI

U skladu sa *Strategijom borbe protiv siromaštva* Grupacije Svjetske banke, prema kojoj će ekstremni oblici siromaštva nestati do 2030. godine, Knjižnica Svjetske banke zaposlenicima i globalnoj zajednici omogućava pristup važnim informacijama i uslugama s ciljem njegovanja tradicije prenošenja znanja, pravednoga upravljanja i ekonomskoga razvoja. Stručni i obrazovani informacijski stručnjaci odgovaraju na pitanja vezana za razvoj, pronalaze informacije u brojnim internim i vanjskim izvorima, upoznaju zaposlenike sa zbirakama, izvorima i uslugama koje su u skladu s razvojnim prioritetima Svjetske banke. Knjižnica u širem smislu promovira transparentnost i preuzimanje odgovornosti jačajući kapacitete za slobodan pristup informacijama ne samo svojim zaposlenicima, već diljem svijeta. Rad knjižnice ključan je za globalan razvoj temeljen na slobodnome pristupu informacijama.²⁹

ŠVICARSKA

Digitalna etička knjižnica Globethics.net mrežno je dostupna knjižnica koja omogućava slobodan i besplatan pristup stotinama tisuća dokumenata s cjelovitim tekstom iz područja etike i povezanih disciplina. Doprinoseći boljem pristupu izvorima iz područja etike na južnoj hemisferi, spomenutoj međunarodnoj inicijativi cilj je pozitivno utjecati na dijeljenje znanja, kako između sjeverne i južne, tako i unutar južne hemisfere, doprinijeti razvoju promovirajući odgovorno vodstvo, pravedno upravljanje te donošenje odluka i upravljanje procesima temeljeno na vrijednostima.³⁰

CIJ17 **OJAČATI NAČINE PROVEDBE TE UČVRSTITI GLOBALNO PARTNERSTVO ZA ODRŽIV RAZVOJ**

Knjižnice predstavljaju globalnu mrežu institucija usko povezanih sa zajednicom koje su spremne na lokalnoj i nacionalnoj razini poduprijeti nacionalne razvojne planove te omogućiti pristup izvorima koji unaprjeđuju proces donošenja odluka.

KANADA

Nacionalna znanstvena knjižnica pri Nacionalnome istraživačkom vijeću sufinancira Federalnu znanstvenu knjižnicu – zajedničku knjižničnu platformu sedam znanstvenih odjela koja omogućava pretraživanje i pristup informacijama. Cilj toga projekta je osigurati održive knjižnične i informacijske usluge istraživačima i zaposlenicima federalne vlade te povećati vidljivost i pristup zbirkama i repozitorijima Federalne znanstvene knjižnice. Projekt je obveza koju je Kanada uvrstila u *Nacionalni akcijski plan Partnerstva za otvorenu vladu*, u okviru cilja Otvoreni podatci.³¹

KNJIŽNICE DILJEM SVIJETA PROVODE UN-OVE CILJEVE ZA ODRŽIV RAZVOJ.

ODABRANI SU PRIMJERI NAVEDENI U OVOJ PUBLIKACIJI.

UGANDA

KIRGISTAN

MONGOLIJA

KINA

NEPAL

ŠRI LANKA

SINGAPUR

AUSTRALIJA

ŠVEDSKA

FINSKA

UJEDINJENO
KRALJEVSTVO

LATVIJA

NIZOZEMSKA

UKRAJINA

ŠVICARSKA

MOLDAVIJA

SLOVENIJA

RUMUNJSKA

GRUZIJA

PREPORUKE ZA DONOSITELJE ODLUKA

1. UKLJUČITI KNJIŽNICE U PROVEDBU NACIONALNIH RAZVOJNIH PLANOVA

Nacionalni razvojni planovi utjecat će na prioritete brojnih vlada prilikom odlučivanja o proračunu i programima. Ti planovi mogu uključivati jedan ili više nacionalnih razvojnih planova, kao što su planiranje pristupa širokopojasnome internetu, digitalne uključivosti i društvenoga razvoja. Ostvarivanje razvojnih ciljeva ovisi o razini dijeljenja informacija, neovisno o tome trebaju li pojedinci informacije o kretanju cijena na tržištu usjeva ili o pružateljima zdravstvene njege. Knjižnice na vrlo učinkovit način mogu osigurati pristup informacijama članovima marginaliziranih zajednica te u kriznim ili tranzicijskim vremenima.

2. SURAĐIVATI S KNJIŽNICAMA

Kroz suradnju s vladama i drugim institucijama, knjižnice mogu provoditi nacionalne strategije i programe koji uključuju sve članove društva. Pristup informacijama u knjižnicama predstavlja temelje cjelokupne *UN-ove Agende 2030.* i podupire iskorjenjivanje siromaštva, održivu i produktivnu poljoprivredu, kvalitetno obrazovanje, zdravlje i ostale Ciljeve. Knjižnice su pouzdan, financijski isplativ i nezaobilazan partner brojnim vladama u borbi protiv siromaštva te u aktivnostima usmjerenima na ekonomski razvoj i jednake mogućnosti učenja svima.

3. SURAĐIVATI S KNJIŽNICAMA PRILIKOM UPOZNAVANJA GRAĐANA S CILJEVIMA ZA ODRŽIV RAZVOJ I NJIHOVIM ZNAČENJEM NA LOKALNOJ RAZINI

Kao što je navedeno u *UN-ovoj Agendi 2030.*, svaka zemlja treba informirati nadležne organizacije i pojedince o ciljevima za održiv razvoj i njihovoj važnosti. Knjižničari mogu pomoći tako da donosiocima odluka i članovima lokalnih zajednica omoguće pristup informacijama i novostima vezanima za ostvarivanje Ciljeva na sljedeći način:

- knjižnice mogu informirati članove lokalne i međunarodne zajednice o ciljevima za održiv razvoj i nacionalnim prioritetima te uputiti pojedince na dodatne informacije koje su dostupne na internetu
- knjižnice koje imaju funkciju UN-ovih deponitarnih knjižnica te UN-ovi informacijski centri diljem svijeta imaju obavezu korisnicima prenijeti informacije i rezultate dobivene u okviru UN-ovih istraživanja, a donosiocima odluka povratne informacije koje im mogu pomoći u ispunjavanju Ciljeva.³²

„Neka partnerske institucije budu one koje mogu omogućiti pristup podacima i izvorima znanja te informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji koji su neophodni za postizanje održivoga razvoja.

KNJIŽNICE se raduju suradnji u informacijskoj revoluciji i boljem svijetu do 2030. godine.”³³

Donna Scheeder,
predsjednica Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA)

IZVORI

- 1 <http://www.lyondeclaration.org>
- 2 <http://eng.mklj.si/index.php/special-services/item/1140-the-employment-information-service>
- 3 <http://www.gatesfoundation.org/What-We-Do/Global-Development/Global-Libraries/Access-to-Learning-Award-ATLA>
- 4 <http://www.irex.org/news/librarians-internet-improve-farmers%E2%80%99-livelihoods-romania>
- 5 <http://www.alia.org.au/roispecials>
- 6 <http://www.eifl.net/resources/kyrgyz-libraries-consortium-libraries-mobilize-communities-fight-tb>
- 7 <http://library.ifla.org/868>
- 8 <http://www.boekstart.nl>
- 9 <http://malmo.se/larcentrum>
- 10 <http://www.nlb.gov.sg>
- 11 http://beyondaccess.net/wp-content/uploads/2013/07/Beyond-Access_GirlsandICT-Issue-Brief.pdf
- 12 <http://www.eifl.net/eifl-in-action/empowering-women-and-girls-innovation-award>
- 13 http://beyondaccess.net/wp-content/uploads/2013/07/Beyond-Access_MDG-Report_EN.pdf
- 14 <http://www.croydonlibraries.com/library-services/cut-energy-bills>
- 15 <http://www.publiclibraries2020.eu/content/see-numbers>
- 16 https://nycfuture.org/pdf/Branches_of_Opportunity.pdf
- 17 http://a4ai.org/affordability-report/report/2015/#prioritise_public_access_facilities
- 18 <http://www.kis.gov.lv/download/Economic%20value%20and%20impact%20of%20public%20libraries%20in%20Latvia.pdf>
- 19 http://blogs.helsinki.fi/natlibfi-bulletin/?page_id=261<http://openscience.fi>
- 20 <http://www.eifl.net/news/mongolia-votes-ratify-marrakesh-treaty-persons-print-disabilities>
- 21 <http://www.ideas-box.org>
- 22 <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/emergency-actions/mali>
- 23 http://www.nlc.gov.cn/newen/nlcnews/201501/t20150115_95915.htm
- 24 <http://medellin.ecocitizenworldmap.org/library-parks>
- 25 <http://www.biodiversitylibrary.org>
- 26 <http://www.nlb.gov.sg/labs/my-tree-house-green-library-for-kids-information>
- 27 <http://www.lyondeclaration.org>
- 28 <http://www.opengovpartnership.org>
- 29 <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/10/18372588/world-bank-group-strategy-vol-2-2-final-report>
- 30 http://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/pol/S-POL-WSIS.REP-2015-PDF-E.pdf
- 31 <http://open.canada.ca/en/content/canadas-action-plan-open-government-2014-16#ch4-3>
- 32 <http://unic.un.org>
- 33 <http://www.ifla.org/node/9427>

VIŠE

IFLA: globalan glas knjižničnih i informacijskih profesija kojemu se vjeruje

Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) vodeće je međunarodno stručno tijelo koje zastupa interese knjižnica i informacijskih ustanova te njihovih korisnika.

KORIŠTENE FOTOGRAFIJE

Naslovnica: Nizozemska: Narodna knjižnica u Amsterdamu (Jorge Royan)

Poledina: UN-ovi ciljevi održivoga razvoja: 17 ciljeva za promjenu našega svijeta

Knjižnice potiču napredak: Narodna knjižnica u Stuttgartu (jwltr Freiburg, Flickr)

Cilj 1

Šri Lanka: Nenasala program digitalnih knjižnica (nagrada Access to Learning 2014)

Cilj 2

Rumunjska: Biblionet (IREX)

Cilj 3

Kirgistan: Znanje nema granica (EIFL)

Cilj 4

Nizozemska: BoekStart.nl

Švedska: besplatni izvori za obrazovanje u knjižnicama (Läranderum)

Cilj 5

Uganda: sastanak Beyond Access

KONTAKT

Za više informacija o navedenim preporukama kontaktirajte:

IFLA Headquarters
P. O. Box 95312
2509 CH Haag
Nizozemska
telefon: +31-70-3140884
faks: +31-70-3834827
e-pošta: ifla@ifla.org
www.ifla.org

Cilj 6-7

Honduras: Narodna knjižnica San Juan Planes (Beyond Access)

Cilj 8

Europska unija: usluge narodnih knjižnica u Sloveniji (Public Libraries 2020)

Cilj 9

Finska: Otvoreni znanstveni laboratorij

Cilj 10

Mongolija: Znanje nema granica (EIFL)

Međunarodni primjeri: Ideas Box u Burundiju (Knjižnice bez granica)

Cilj 11

Mali: kultura u Timbuktuu 25 (Misija UN-a u Maliju, Flickr)

Cilj 12-15

Sjedinjene Američke Države: Specijalna knjižnica za očuvanje bioraznolikosti (BioDivLibrary & Les Veilleux, Flickr)

Singapur: prva svjetska dječja zelena knjižnica, Nacionalno knjižnično vijeće Singapura (Choo Yut Shing, Flickr)

Preporuke za donositelje odluka: Atelje Akademije Khan, Burundi (Knjižnice bez granica)

ELEKTRONIČKA IZDANJA
HRVATSKOGA KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA
Knjiga 7
ISSN 1846-5447

Urednički odbor
Ivana Hebrang Grgić
Dunja Holcer
Tihomir Marojević
Dina Mašina Delija
Marija Šimunović

Glavna urednica
Dina Mašina Delija

Naslov izvornika
Access and opportunity for all: how libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda

Gošće urednice
Sanjica Faletar Tanacković
Kristina Krpan
Marija Pipp

Prevoditeljica
Ivana Faletar Horvatić

Stručna redaktorica prijevoda
Sanjica Faletar Tanacković

Lektorica
Kristina Krpan

ISBN 978-953-8176-03-6

Nakladnik

Hrvatsko knjižničarsko društvo
c/o Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4, Zagreb
e-mail: hkd@nsk.hr
www.hkdrustvo.hr/hr/izdanja
<http://www.hkdrustvo.hr/hr/izdanja/kategorija/elektronicka>

Za nakladnika
Dunja Holcer

Korektura
Kristina Krpan

Priprema
Marija Pipp

IFLA Headquarters
P.O. Box 95312
2509 CH Haag
Nizozemska
telefon: +31-70-3140884
faks: +31-70-3834827
e-pošta: ifla@ifla.org
www.ifla.org